

บทบรรณาธิการ

ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปที่เพิ่งผ่านมา ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งไม่น้อยคงกำลังรอดูการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองด้วยใจระทึกหรืออาจถึงกับกระวนกระวายใจ การอ่านงานวิชาการเกี่ยวกับสังคมและประวัติศาสตร์อาจช่วยให้สงบอารมณ์ได้ทางหนึ่ง จึงขอเสนอบทความดี ๆ ในวารสารประวัติศาสตร์ฉบับนี้ให้อ่านกัน นอกจากสาระเฉพาะเรื่องนั้นแล้ว ความรู้หนึ่งที่ได้จากการอ่านงานเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และสังคมก็คือ การเปลี่ยนแปลงสังคมในเรื่องสำคัญมักใช้เวลายาวนาน กระนั้นก็ตาม สังคมไม่เคยหยุดนิ่ง และการเปลี่ยนแปลงเป็นสัจธรรม

วารสารประวัติศาสตร์ฉบับนี้มี 4 บทความ เรื่องแรกเป็นบทความวิจัย “ลายพรางกลางสังเวียน : กระบวนการเป็นอารยะ การเป็นวิทยาศาสตร์และการเป็นวิชาชีพของกีฬามวยสากลอาชีพในสังคมไทย (ค.ศ. 1945-1955)” ซึ่งศึกษาความเปลี่ยนแปลงของกีฬามวยสากลอาชีพในสังคมไทยภายใต้บริบททางการเมือง ธุรกิจและเทคโนโลยีสื่อสารที่เกี่ยวข้อง และศึกษาการปรับทัศนคติและการปฏิบัติในเรื่องการเป็นวิชาชีพที่ยึดถือกันในระดับสากลของกีฬาชนิดนี้มาเป็นลักษณะเฉพาะของไทยในช่วง ค.ศ. 1945-1955 การศึกษาพบว่า หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการฟื้นฟูกีฬามวยสากลอาชีพขึ้นทั่วโลก ทำให้กลุ่มคนที่มีวิชาชีพเกี่ยวข้องโดยตรงกับมวยสากลอาชีพในสังคมไทยพยายามเชื่อมโยงกีฬาชนิดนี้ในสังคมไทยกับเครือข่ายระดับนานาชาติ และให้ความสำคัญกับทัศนคติและการปฏิบัติในเรื่องกระบวนการเป็นอารยะ การเป็นวิทยาศาสตร์และการเป็นวิชาชีพตามแนวทางสากล ดังมีการรับกฎกติกาตลอดจนรูปแบบการฝึกฝนและแข่งขันตามแนวทางสากลมาใช้อย่างเข้มงวด อย่างไรก็ตาม กลุ่มคนที่มีบทบาทสำคัญกลับได้แก่ผู้นำเหล่าทัพที่เข้ามาอุปถัมภ์เพื่อใช้กีฬามวยสากลอาชีพสร้างคะแนนนิยมทางการเมือง แบบแผนการปฏิบัติของเหล่าทัพและแนวคิดทหารนิยมจึงเข้าครอบงำกีฬามวยสากลอาชีพในสังคมไทยจนทำให้นักมวยชาวไทยและผู้เกี่ยวข้องมองว่าการแข่งขันกีฬาชนิดนี้เป็นดังการสู้รบเพื่อปกป้องเกียรติภูมิของชาติ ทัศนคติและการปฏิบัติตามแนวทางสากลมีความสำคัญน้อยลง กีฬามวยสากลอาชีพของไทยในยุคนี้มีลักษณะของการเป็นกีฬาสมัยใหม่ซึ่งมีทัศนคติและการปฏิบัติแบบสากลแต่ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของระบบอุปถัมภ์ แบบแผนการปฏิบัติและอุดมการณ์ของผู้ปกครองโดยเฉพาะกลุ่มผู้นำเหล่าทัพที่ยึดกุมอำนาจทางการเมืองของไทยซึ่งลักษณะเช่นนี้มีส่วนกดทับและช่วงชิงความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากทักษะหายากเลือดและแรงกายของนักมวยสากลอาชีพชาวไทยไปเป็นเครื่องชูชูเกียรติยศให้แก่ผู้อุปถัมภ์ของตนอีกทางหนึ่ง

บทความวิจัย “จากปรากฏการชาดิงญ์สู่กรมทหารที่ 11 : นัยสำคัญทางสงครามของ นครไชน่อกนัสมัยฝรังเศส” คึกษาความสัมพันธ์ระหว่งภาวะสมัยใหม่ในสมัยอาณานิคมของ นครไชน่อกนักับการก่อกำเนิดและพัฒนากการของเมืองตั้งแต่ฝรังเศสหลายบ้อมปรากฏการประจำเมือง ใน ค.ศ. 1859 จนถึงการสิ้นสุดระบอบอาณานิคมของฝรังเศสในช่วงคริสต์ทศวรรษ 1940 การวิจัยนี้พบว่า ภาวะสมัยใหม่ของนครไชน่อกนันั้นเป็นภาวะสมัยใหม่แบบสงครามที่แข็งขัน ต่อแผนการสร้าง “เมืองอย่างมีอารยะ” ของเจ้าอาณานิคมฝรังเศส เงื่อนไขจำเพาะของภาวะ สมัยใหม่เห็นได้จากกการที่นครชาดิงญ์ (ไชน่อกนั) มีบทบาทในแผนการรุกรานสำนักเหวียนของ ฝรังเศสในฐานะแหล่งกบดานหลังจากที่กองเรือของฝรังเศสพ่ายคึกที่ตาหน่ง แม้ภายหลัง ฝรังเศสจะพยายามสถาปนานครไชน่อกนัให้เป็นเมืองการค้า แต่ไชน่อกนัก็ยังคงรักษาโครงสร้าง ของเมืองสงครามที่มีมาแต่สมัยจารีตไว้จนกว่าอำนาจของฝรังเศสเหนืออินโดจีนจะมี เสถียรภาพหลังพิชิตตั้งเกียไต้ในช่วงกลางคริสต์ทศวรรษ 1880 จากนั้น เมืองดังกล่าวจึงค่อย ๆ เปลี่ยนโฉมคล้ายจะเป็นเมืองการค้า ซึ่งเห็นได้จากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวพันกับ นครไชน่อกนัและฝรังเศสร่วมกับสิ่งก่อสร้างภายในนครไชน่อกนั โดยเฉพาะศูนย์กลางเมืองแห่งเก่า เช่นปรากฏการหงสาหรือกรมทหารราบอาณานิคมที่ 11 พัฒนาการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การสถาปนาเมืองสมัยใหม่ของฝรังเศสนั้นมิได้เป็นไปตามแผนอย่างราบรื่น หากแต่ต้องประสบกับ ความทุลัทุกุเลด้วยเงื่อนไขจำเพาะที่สืบรามาตั้งแต่สมัยจารีตและมีอาจถูกเปลี่ยนแปลงได้ทันที ตั้งใจรัฐบาลอาณานิคม ด้วยลักษณะเช่นนี้ นครไชน่อกนัได้ภาวะสมัยใหม่สมัยอาณานิคมจึงมิได้ เป็นพื้นที่เมืองที่เชื่อมชื้อต่อผู้ปกครองต่างด้าวแต่อย่างไต้

บทความวิจัย “ภาพลักษณ์ของทหารรับจ้างไทยจากสงครามลับในลาวในสารนิยาย ของสุขุมภู ทศพล พ.ศ. 2516-2519” คึกษาภาพจำของทหารรับจ้างไทยในสงครามลับในลาว ในช่วงสงครามเย็นจากงานประพันธ์ร่วมสมัยของสุขุมภู ทศพล ซึ่งเคยเป็นทหารรับจ้างใน สงครามนี้ รัฐบาลไทยปกปิดการมีตัวตนอยู่ของทหารรับจ้างเหล่านี้เพราะสงครามในลาว ห้ามไม่ให้ประเทศอื่นเข้าแทรกแซงตามข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยความเป็นกลางลาว สังคมไทยจึงมองทหารเหล่านี้ส่วนใหญ่ค่อนข้างลบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตั้งแต่ พ.ศ. 2516 เมื่อภาพลักษณ์ของรัฐบาลและกองทัพไทยตกต่ำสุดขีดและกระแสด้านสงครามเวียดนาม รุนแรง สุขุมภู ทศพล ได้นำเสนอภาพจำของทหารรับจ้างไทยที่แตกต่าง คือภาพความเป็น “วีรบุรุษ” และ “เหยื่อ” เพื่อให้สังคมจดจำการมีตัวตนของทหารรับจ้างไทยในสมรภูมิลาวในทาง ที่ดีและไม่ให้ถูกลบเลือนหายไป เขาเสนอภาพใหม่ของทหารรับจ้างไทยในแง่ “วีรบุรุษ” ผู้อุทิศตน เพื่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และคนเหล่านี้ก็เป็น “เหยื่อ” ของการกดขี่ข่มเหงและ ความไร้ประสิทธิภาพในการบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาระดับสูงทั้งฝ่ายไทยและอเมริกัน

ภาพจำที่ถูกนำเสนอทั้งสองแบบในงานเขียนของสยุมภูล้วนเป็นภาพจำที่ดีและสร้างคุณค่าในตัวทหารรับจ้างอย่างมาก

“ความเป็นมาของคำล้านนาและล้านนาไทยโดยสังเขป” เป็นบทความวิชาการที่มุ่งศึกษาประวัติความเป็นมาของคำว่าล้านนาและล้านนาไทยจากเอกสารในและนอกภูมิภาคล้านนา ล้านนาเป็นชื่อของอาณาจักรและตำแหน่งของกษัตริย์ในสมัยราชวงศ์มังรายที่แสดงสถานะและสิทธิธรรมอันมั่นคง อาณาจักรนี้มีพื้นที่จำเพาะ จึงมีความเป็นรัฐอาณาเขตเช่นเดียวกับรัฐอื่น ๆ ที่ร่วมสมัยกัน เมื่อตกเป็นประเทศราชต่อมา ล้านนาได้ถูกแบ่งเป็นหัวเมืองย่อย โครงสร้างรัฐเริ่มเสื่อมถอยซึ่งปรากฏในรูปศัพท์ที่ผูกกับคำว่าล้านนา เช่น การผูกคำว่าล้านนาไทยเพื่อเน้นย้ำความเป็นชาติพันธุ์ในยุคที่มีผู้ปกครองเป็นคนชาติพันธุ์อื่น หรือการผูกเข้ากับชื่อเมืองต่าง ๆ เพื่อแสดงสภาพล้านนาที่แตกเป็นแคว้นแคว้นอันมีเมืองนั้น ๆ เป็นศูนย์กลาง เป็นต้น ในยุคอาณานิคม คำว่าล้านนาสูญเสียความหมายทางการเมืองการปกครองไปพร้อม ๆ กับสถานะความเป็นรัฐของนครรัฐล้านนา รวมทั้งถูกแปลงเป็น “ล้านนาไทย” ตามคนสยาม ปัญญาชนชั้นนำคนสยามใช้คำนี้ในงานเขียนเกี่ยวกับล้านนาที่ดีในยุคอาณานิคม งานเขียนเหล่านี้ยังมีบทบาทเป็นเครื่องมือสำคัญในการผนวกล้านนาเข้าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐสยามและในการประกอบสร้างสำนักความเป็นรัฐสมัยใหม่ อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของกระแสสำนักล้านนาและความก้าวหน้าในการศึกษาล้านนาที่ดีทำให้ชื่อล้านนาถูกรื้อฟื้นขึ้นใช้อีกอย่างแพร่หลายในสื่อสิ่งพิมพ์และงานวิชาการ คำนี้ยังถูกใช้ในชื่อกลุ่มที่เคลื่อนไหวทางการเมืองในหลายโอกาสซึ่งอาจเป็นการคืนความหมายทางการเมืองให้กับคำว่าล้านนาอีกครั้งหนึ่ง

กองบรรณาธิการขอขอบคุณท่านผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ผลิตผลงานเพื่อสร้างความรู้ใหม่ให้สังคม และขอขอบคุณ คุณปวิช นววิรุฬห์ ที่ตรวจตรารูปแบบ และคุณรัฐนันท์ วิจิตรกฤตพงศ์ ที่จัดการรูปเล่มตั้งแต่ต้นจนจบ

พบกันใหม่ฉบับหน้าซึ่งหวังว่าเราจะได้รับรัฐบาลที่เลือกโดยประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

จุฬารักษ์ เอื้อรักสกุล